



REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO  
GJKATA KUSHTETUESE  
УСТАВНИ СУД  
CONSTITUTIONAL COURT

Prištine, 29 Kasım 2016  
Nr. Ref.: RK1008/16

## KABUL EDİLMEZLİK KARARI

**Başvuru No: KI99/16**

Başvurucu

**Muhamed Ali Ceyşülmedine**

**Prizren Bölge Mahkemesinin Ac.nr. 35/2003 sayı ve 23 Haziran 2004 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu**

### KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Arta Rama-Hajrizi, Başkan  
Ivan Čukalović, Başkanvekili  
Altay Suroy, Üye  
Almiro Rodrigues, Üye  
Snezhana Botusharova, Üye  
Bekim Sejdiu, Üye  
Selvete Gërzhaliu-Krasniqi, Üye  
Gresa Caka-Nimani, Üye

#### **Başvurucu:**

1. Başvuru Prizren mukimi Muhamed Ali Ceyşülmedine (bundan böyle: başvuru) tarafından teslim edilmiştir.

## **İtiraz Edilen Karar**

2. Başvurucu Prizren Bölge Mahkemesinin Ac.nr. 35/2003 sayı ve 23 Haziran 2004 tarihli kararına itiraz etmiştir.

## **Başvurunun Konusu**

3. Başvurunun konusu itiraz edilen karar hakkında anayasal denetim talebidir. Bahse konu kararlar Kosova Cumhuriyeti Anayasasının (bundan böyle: Anayasa) 24. maddesi [Kanun Önünde Eşitlik], 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı], 46. maddesi [Mülkiyetin Korunması], 54. maddesi [Hakların Yargı Yoluyla Korunması] ve 119 maddesi [Genel Esaslar] ile güvence altına alınmış olan haklarının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

## **İlgili Hukuk**

4. Başvuru Anayasa'nın 113.7 fıkrası, 03/L-121 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Kanun (bundan böyle: Kanun) 47. maddesi ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan böyle: İçtüzük) 29. kuralına dayandırılmıştır.

## **Başvuru Süreci**

5. Başvurucu 26 Haziran 2016 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesine (bundan böyle: Mahkeme) başvurusunu teslim etmiştir.
6. Mahkeme Başkanı 17 Temmuz 2016 tarihinde Üye Almiro Rodrigues'i raportör yargıç olarak görevlendirmiş, Üyeler Ivan Ćukalović (başkan), Arta Rama-Hajrizi ve Gresa Caka-Nimani'den oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
7. Mahkeme, başvurunun kaydedildiğini 22 Temmuz 2016 tarihinde başvurucuya bildirmiştir.
8. Mahkeme, başvurunun kaydedildiğini 2 Ağustos 2016 tarihinde Prizren Temel Mahkemesine bildirmiştir. Mahkeme aynı zamanda Prizren Temel Mahkemesinden bu davanın hangi aşamada olduğu konusunda bilgi vermesini talep etmiştir.
9. Başvurucu doldurulmuş başvuru formunu 4 Ağustos 2016 tarihinde Mahkeme'ye teslim etmiştir.
10. Prizren Temel Mahkemesi yargılama sürecinin devam ettiğini ve bir sonraki duruşmanın 23 Eylül 2016 tarihinde saat 13:30'da yapılacağını 11 Ağustos 2016 tarihinde Mahkeme'ye bildirmiştir.
11. Ön İnceleme Heyeti 17 Ekim 2016 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu inceledikten sonra oybirliğiyle Mahkeme Heyetine başvurunun kabul edilmezliği yönünde teklif sunmuştur.

## Olguların Özeti

12. Prizren Şehri Halk Konseyi İcra organı 7 Nisan 1949 tarihinde (6867 sayılı karar) *“eskidiği ve yıkılma tehlikesi olduğu için”* Qazim Hoxha'nın (başvurucunun babası) mülkiyetinde olan 67 m<sup>2</sup>'lik binanın yıkımını emretmiştir.
13. Qazim Hoxha'nın mirasçıları Yugoslavya Federatif Cumhuriyeti mahkemelerinde dava açmışlar ancak her defasında yargılama süreci ilk derece mahkemesine yeniden yargılama emriyle geri çevri çevrilmiştir.
14. Belirtilmemiş olan bir tarihte başvuru ile Qazim Hoxha'nın diğer mirasçıları Prizren Belediye Mahkemesinden *“kamulaştırılmış olan mülk için mahkemenin görevlendireceği ilgili bilirkişinin belirleyeceği tutarda nakdi tazmininin yapılmasını”* talep etmişlerdir.
15. Prizren Belediye Mahkemesi 11 Haziran 2002 tarihinde (Ndr. nr. 6/98 sayılı karar) *“kamulaştırılmış olan mülkün tazminatını [...] 469.000 (dört yüz altmış dokuz bin) avro”* şeklinde belirlemiş ve *“kamulaştırılmış olan mülkün maliki Prizren Belediyesinin eski sahibi Qazim Hoxha ve dolayısıyla yasal mirasçılara kamulaştırılmış mülk için belirlenen tutarı tazmin etmeyi”* emretmiştir.
16. Belediye Kamu Avukatı çekişmeli yargılama usulü esas hükümlerinin ihlal edildiği, fiili durumun yanlış tespiti ve maddi hukuku yanlış uygulandığı gerekçesiyle itiraz dilekçesi vermiştir.
17. Prizren Bölge Mahkemesi 23 Haziran 2004 tarihinde (Ac. nr. 35/2003 sayılı karara) *“Belediye kamu Avukatının itiraz dilekçesini temellendirilmiş olarak kabul edip Belediye Mahkemesinin kararını bozmuş ve davayı yeniden yargılama için geri çevirmiştir”*.
18. Başvurucu 19 Kasım 2004 tarihinde Bölge Mahkemesinin kararına karşı Kosova Yüksek Mahkemesine revizyon dilekçesi vermiştir.
19. Başvurucu bunun dışında aşağıda adları verilen kurumlara çok sayıda yazı ve dilekçe göndermiştir: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Parlamentosu ve Kosova'daki EULEX Misyonu.
20. Kosova'daki EULEX Misyonu 3 Nisan 2015 tarihinde başvuru yazısına cevapla *“bu hukuk davasını görüşmeye yetkisi bulunmadığını”* bildirmiştir.

## Başvurucunu İddiaları

21. Başvurucu *“Kosova'daki tüm kamu makamlarında, savcılık da dahil olmak üzere, resmi görev istismarı bulunmaktadır”* iddiasını ileri sürmüştür.
22. Başvurucu devamında Anayasa'nın maddeleri nasıl ihlal edildiğini açıklamamıştır. O sadece şunları belirtmiştir:

*Kosova'da kanun önünde eşitlik yoktur.  
Kosova'da (uygulamada) adil ve tarafsız yargılanma hakkı yoktur.  
Kanun, uygulama bakımından daha çok kağıt üzerinde cansız yazıdır.  
Benim davamda mülkiyetin korunması yoktur. Bkz. Kosova Cumhuriyeti  
Anayasası, 46. madde.  
Benim davamda hakların yargı yoluyla korunması yoktur. Bkz. Kosova  
Cumhuriyeti Anayasası, 54. madde.  
Kosova Anayasasının 119. maddesine göre kamusal ve özel mülkiyetin  
güvenliğinin sağlanması gerekir. Benim davamda özel mülkiyet  
güvenliği yoktur.*

23. Başvurucu Mahkeme'den şu talepte bulunmuştur:

*"... Prizren ilk derece mahkemesinin Nrd. nr. 6\*98 sayı ve 11.06.2002 tarihli kararını onayıp, kararın teslim alındığı tarihten itibaren gecikme faizini hesaplayıp davalının kamulaştırılmış olan dükkanları tazmin etmekle yükümlü kılp, fesh olunmuş olan kararlara dayandırılan ikinci derece mahkemesi haksız kararının bozulması..."*

### **Başvurunun Kabul Edilirliği**

24. Mahkeme öncelikle başvurunun Anayasada belirtilmiş ve Kanun ile İçtüzükte ayrıntıları verilmiş olan kabul edilirlilik koşullarının yerine getirip getirmediğini değerlendirmek durumundadır.

25. Mahkeme bununla ilgili olarak Anayasa'nın 113. [Yargılama Yetkisi ve Yetkili Taraflar] madde 1 ve 7. fıkrasına atıfta bulunur. Hüküm şöyledir:

*1. Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir.*

*[...]*

*7. Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.*

26. Mahkeme ayrıca Kanun'un 47. madde [Bireysel Başvurular] 2. fıkrasına da atıfta bulunmuştur. Madde şöyledir:

*Birey, sadece yasa ile tayin edilen tüm hukuki araçların tükenmiş olması durumundan sonra sözü edilen istemi başlatabilir.*

27. Mahkeme, İçtüzük'ün 36. kuralı (1) (b) bendini de dikkate almıştır. Kural şöyledir:

*Mahkeme başvuruları yalnız şu hallerde görüşebilir: b) İtiraz edilen hüküm veya kararlar ilgili olarak kanunlarla belirlenmiş tüm kanun yolları tüketildiği zaman;*

28. Mahkeme bu doğrultuda Prizren Temel Mahkemesinin 21 Ağustos 2016 tarihli yazısında yargılamanın devam ettiğini ve bir sonraki duruşmanın 23

Eylül 2016 tarihinde saat 13:30 yapılacağını bildirdiği hatırlatır. Bu yüzden mevcut kanun yolları tüketilmemiştir.

29. Mahkeme, Anayasa'nın 113.7 madde fıkrası, Kanun'un 47. maddesi ve İÇTÜZÜK'ün 36. kuralı (1) b) bendi uyarınca kanun yollarının tüketilmesi kuralının Mahkeme'ye başvuracak olan bireyleri kanunlarla belirlenmiş olan tüm kanun yollarını tüketmeye yükümlü kıldığını vurgular.
30. Bu şekilde Mahkeme'ye başvuru yapılmadan önce hukuk mahkemelerine olağan yargı süreçleri yoluyla kendi hatalarını düzeltme imkanı verilmiş olur. Bu kural, AİHS hükümlerinin yerel hukuka dahil edilip edilmediğinden bağımsız olarak, ulusal mevzuatta mevcut mahkemelerde yararlanabilecek ve iddia edilen ihlalle ilgili olarak etkin kanun yollarının bulunduğu yönünde Anayasa'nın 32. maddesi ile AİHS'nin 13. maddesinde ifade edilen varsayıma dayanmaktadır (bkz. *inter alia*, *Aksoy v. Türkiye*, AİHM'nin 18 Aralık 1996 tarihli kararın 51. paragrafı).
31. Anayasa'nın 113.7 fıkrasına göre başvuru yapanın kullanılabilir ve iddia edilen ihlali düzeltmeyi temin edecek yeterlikte olan tüm kanun yollarını izlemesi gerekir. Bahse konu kanun yollarının varlığı sadece kuramsal olarak değil, uygulamada da yeterince güvenilir olması gerekir. Şayet bu böyle değilse söz konusu kanun yollarına erişim ve kanun yollarının etkili olma özelliği eksik olur (bkz. *inter alia*, *Vernillo v. Fransa*, AİHM'nin 20 Şubat 1991 tarihli kararının 27. paragrafı ve *inter alia*, *Dalia v. Fransa*, AİHM'nin 19 Şubat 1998 tarihli kararının 38. paragrafı).
32. Bu ilke Mahkeme ile kurulmuş olan koruyucu mekanizmanın insan haklarını koruyan hukuk yargısı sistemiyle tali ilişkide olması içindir (bkz. *inter alia*, *Handyside v. Birleşik Krallık*, 7 Aralık 1976 tarihli AİHM kararının 48. paragrafı).
33. Mevcut ve etkin olan kanun yollarının teoride ve uygulamada ilgili zamanda tüketilip tüketilmediğini, başvuru yapanın itirazlarına ilişkin ihlalleri düzeltme imkanı olabilen kanun yollarının erişilebilir olup olmadığını ve başarıma imkanı sunup sunmadığını görmek Mahkeme'ye düşer (bkz. *diğerlerine ilaveten*, *Civet v. Fransa*, 28 Eylül 1999 tarihli AİHM Kararının 42-44 paragrafları).
34. Mahkeme, itiraz konusu kararın yeniden yargılama için dava dosyasını Prizren Belediye Mahkemesine iade ettiğini ve kararın beklemede olduğunu tespit etmiştir.
35. Ayrıca başvuru yapanın verdiği bilgilere göre 19 Kasım 2004 tarihinde Bölge Mahkemesi kararına karşı Kosova Yüksek Mahkemesine revizyon başvurusunda bulunmuştur.
36. Mahkeme, adalet mahkemelerindeki yargılama sürecinin halen bitmediğini ve bu nedenle başvurunun erken yapıldığını tespit etmiştir.
37. Mahkeme, bu vesile ile adalet mahkemelerinin kendi yargılama yetkilerini uygulamada bağımsız olduklarını ve onların anayasal görevlerinin

kendilerinde başlatılmış olan davalarla ilgili önemli buldukları olgu ve kanunları yorumlamak olduğunu belirtir.

38. Kanun yollarının tüketilmesi ilkesinin gerekçesinin, Bölge Mahkemesi ve Yüksek Mahkeme dâhil olmak üzere söz konusu otoritelere olası Anayasa ihlalini önleme veya düzeltmeye fırsat vermek olduğunu vurgulamak ister. Bu kural Kosova hukuk sisteminin olası Anayasal hak ihlalleriyle ilgili etkin kanun yolları geliştireceği varsayımından hareketle konulmuştur. Bu, Anayasa'nın ikincil özelliğinin önemli bir yönüdür. (bkz. KI 41/09 AAB-Riinvest Üniversitesi v. Kosova Hükümeti başvurusu 27 Ocak 2010 tarihli kararı mutatis mutandis, AIHM 25803/94 sayılı Selmouni – Fransa davası 28 Temmuz 1999 tarihli kararı).
39. Yukarıda belirtildiği üzere Mahkeme, Anayasa ile belirlenmiş olup Kanun ve İçtüzükte ayrıntıları verilmiş olan kabul edilirlilik koşulları yerine getirilmediği için başvurucunun atıfta bulunduğu Anayasa'nın iddia edilen ihlallerine eğilmeyecektir.
40. Bu nedenle Mahkeme, adalet mahkemelerindeki yargılama süreçlerinin halen devam ettiğini ve netice itibarıyla başvurunun Anayasa'nın 113.7 madde fıkrası, Kanun'un 47.2 madde fıkrası ve İçtüzük'ün 36. kural (1) b) bendi uyarınca kabul edilmez olduğu tespit etmiştir.

### **BU SEBEPLERDEN DOLAYI**

Anayasa'nın 113.7 fıkrası, Kanun'un 47.2 madde fıkrası ve İçtüzük'ün 36. kuralı (1) (b) bendi uyarınca Kosova Anayasa Mahkemesi'nin 17 Ekim 2016 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilmez olduğunun İLANINA,
- II. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,
- III. Kanununun 20.4 maddesi uyarınca bu kararın Resmi Gazetede YAYIMLANMASINA karar verilmiştir.
- IV. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

**Raportör Yargıç**

**Anayasa Mahkemesi Başkanı**

Almiro Rodrigues

Arta Rama-Hajrizi